

2006. – 272 с.
35. [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon1.rada.gov.ua>
36. [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://www.menr.gov.ua/media/files/Articles/Normativna_baza/Minprirodi/Nakaz_Minprirodi_349_2008_2010_210810.pd
37. [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://eko-front.blogspot.com/2012/01/blog-post_18.html
38. Розпорядження Кабінет Міністрів України від 28 липня 2010 р. N 1585-р. Про затвердження переліку нормативно-правових актів з питань захисту тварин від жорстокого поводження.
39. Яценко І.В. Практика судово-ветеринарної експертизи: Христоматія. – Х.: Стиль-Издат, 2013. – 256 с.

ОБЩЕСТВЕННАЯ ОПАСНОСТЬ И ОБЪЕКТИВНАЯ СТОРОНА ПРЕСТУПЛЕНИЯ ЖЕСТОКОГО ОБРАЩЕНИЯ С ЖИВОТНЫМИ В АСПЕКТЕ СУДЕБНО-ВЕТЕРИНАРНОЙ ЭКСПЕРТИЗЫ
Яценко И.В., д.вет.н., профессор, академик АН ВО Украины, судебно-ветеринарный эксперт,
бакалавр права

Кириченко В.Н., врач ветеринарной медицины

Харьковская государственная зооветеринарная академия, г. Харьков

Аннотация. Приведен анализ статьи 299 Уголовного кодекса Украины «О жестоком обращении с животными». Показано, что проблема жестокого обращения с животными поднималась в Европейской конвенции «О защите домашних животных». Освещена общественная опасность жестокого обращения с животными за это преступление. Обоснована моральная необходимость защиты животных от жестокого обращения.

Ключевые слова: общественная опасность, преступление жестокого обращения с животными, статья 299 Уголовного кодекса Украины.

PUBLIC DANGER OBJECTIVITY OF THE OFFENSE OF CRUELTY TO ANIMALS IN ASPECT OF FORENSIC EXAMINATION OF VETERINARY

Yatsenko I.V, d.vet.n., professor, academician of Higher Education of Ukraine, forensic veterinary expert, LL.B.

Kirichenko V.M., a student of the Faculty of Veterinary Medicine

Kharkiv State Veterinary Academy, Kharkiv

Summary. Become Processed 299 of the Criminal Code "On cruelty to animals." It is shown that the problem of animal cruelty rose to the European Convention "On Protection of pets". Highlight public, There are many dangerous animals are responsibility in the crimes. Grounded moral must protect animals from cruelty.

Key words: the social danger of the barbarous animals, Article 299 of the Criminal Code, at, the subject of crime.

УДК 636.22/28:616.314-072:343.983.2

ОСТЕОСКОПИЧНА ТА ОСТЕОМЕТРИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКИ НИЖНЬОЇ ЩЕЛЕПИ ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ ДЛЯ ЗАВДАНЬ СУДОВО-ВЕТЕРИНАРНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Яценко І.В., д.вет.н., професор, академік АН ВО України, бакалавр права,
судово-ветеринарний експерт yacenko-71@yandex.ru,

Шевченко К.О., аспірант

Харківська державна зооветеринарна академія, м. Харків

Анотація. Проаналізовано інформативність параметрів остеологічних досліджень нижньої щелепи великої рогатої худоби (остеоскопія, остеометрія). Встановлено, що зазначені кісткові органи є інформативним матеріалом для визначення віку і статі тварин та можуть бути покладені в основу розробки комп'ютерних технологій експертних досліджень.

Ключові слова: судова ветеринарна експертиза, нижня щелепа, велика рогата худоба, методики, остеоскопія, остеометрія.

Актуальність проблеми. Судово-ветеринарної експертиза, складовою частиною якої є дослідження об'єктів ветеринарної медицини, в т.ч. кісток, призначається під час розслідування злочинів, пов'язаних із процесами вирощування, переробки та реалізації продукції тваринництва [1], бракон'єрством, викраденням тварин тощо. Як правило, матеріал поступає на експертизу з метою встановлення видової, статеві і вікової приналежності та вирішення ідентифікаційних завдань.

Серед остеологічних об'єктів достатньо інформативним за змістом ознак є череп, включаючи нижню щелепу. Необхідність експертної практики у дослідженні цього об'єкта є відсутність систематизованих даних для вирішення зазначених завдань. Оскільки судово-ветеринарним експертам приходиться мати справу, в основному, з кістковими органами за різного їх стану (анатомічно-цілі, частково-фрагментовані), наш потенціал був спрямований на розробку ступінчастої системи встановлення віку і статі тварин. Ця система ґрунтується на дослідженнях в напрямку поступового переходу від простих методів до більш складних. Це забезпечує технологічність експертизи та отримання обґрунтованих її результатів [2, 7]. Такий методичний підхід широко використовується в судово-медичній експертизі та антропології. Однак, у ветеринарній експертизі ці методи апробовані недостатньо.

Завдання дослідження: 1. Визначити параметри остеоскопічного дослідження НЦЦ ВРХ. 2. Розробити краніометричні точки НЦЦ, анатомічно-цілої НЦЦК і фрагментованої НЦЦК. 3. Розробити методику абсолютних краніометричних вимірів НЦЦ.

Матеріал і методи дослідження. Об'єкти досліджень – велика рогата худоба – самці та самки. Матеріал досліджень – нижня щелепа (НЦЦ) та окремі нижньощелепні кістки (НЦЦК) великої рогатої худоби (ВРХ).

Методом препарування НЦЦ очищали від м'яких тканин, послідовно проводили їх остеоскопію, остеометрію. Дослідження остеометричних параметрів НЦЦ ВРХ проводили за методикою Сперанського [6], В. П. Пашкової [8], Bartosiewicz L [9], та Grigson C. [10] в нашій модифікації. Окрім, виміри нижньої щелепи виконували за допомогою електронного штангенциркуля з лед екраном, з точністю до $\pm 0,05$ мм. Фотографування кісток проводили цифровою фотокамерою «Olimpus» та сканували за допомогою сканера «Epson perfection V100 photo» з наступним виготовленням фотознімків.

Результати дослідження. Одним із складних і чи не найважливіших завдань у судово-ветеринарній експертизі є встановлення "кісткового віку" тварини. Проблематичність діагностики останнього полягає в значній лабільності кісткової тканини внаслідок дії як ендо-, так і екзогенних чинників в постнатальному періоді онтогенезу [4, 5, 9]. Також необхідно враховувати неоднакову ступінь мінливості різних кісткових органів в скелеті тварини. Тому в більшості випадків об'єктивний експертний висновок щодо вікової та статеві характеристики кісткового матеріалу можна зробити лише на основі його комплексного аналізу. На початковому етапі, в залежності від стану кісткового органа (анатомічно цілий, фрагментований, озолений) застосовують анатомо-морфологічний та рентгенологічний методи [2, 10].

Результати наших досліджень підтверджуються даними ряду авторів [2, 3, 7] про те, що будова скелета на різних рівнях структурної організації, в т.ч. і на макроскопічному рівні, значною мірою обумовлена біологічними особливостями виду тварин: характером локомоції, специфікою живлення, екологічними особливостями у природних або антропогенних біоценозах. Вищезазначені особливості, перш за все, проявляються в будові і характері розташування отворів, каналів, борозн, горбистостей, формі кісток, наявності відростків тощо.

Аналіз анатомічних особливостей нижньої щелепи ВРХ є основою для створення системи критеріїв їх вікової та статеві диференціації, які у свою чергу дозволили виявити комплекс діагностичних, а отже придатних для встановлення віку і статі анатомічних ознак [9].

В основі першочергових методів дослідження нижньої щелепи тварини за кістковими залишками полягає остеоскопічний та остеометричний методи, за показниками яких встановимо вік та стать кісток [6].

Остеоскопічними критеріями нижньої щелепи є: спрямованість м'язового відростку, глибина нижньо-щелепної вирізки, форма суглобового відростка, вираженість гребня передно-нижнього краю ямки великого жувального м'яза, форма підборідного отвору, форма нижньо-щелепного отвору, глибина верхньої частини крилової ямки, ступень вираженості синостозу нижньої щелепи.

Визначення промірів нижньощелепних кісток ВРХ проводили за встановленими нами мандибулярними точками.

Мандибулометричні точки (рис.1-3):

1. Погоніон (pogonion) – передня точка різцевої частини НЦЦ в медіанній площині, знаходиться між комірками лівого і правого зачепів.

2. Інцізіве (incisive) – різцева точка, лежить на латеральному краї комірки лівого і правого латеральних крайків.

Рис. 1. Мандибулометричні точки (дорсальна поверхня нижньої щелепи). Макрофото. «Epson perfection V100 photo» (пояснення в тексті)

3. Ментале (mentale) – підборідна точка, лежить на аборальному краї підборідного отвора.

4. Сутура (sutura) – задня шовна точка, лежить на аборальному кінці нижньощелепового шва.

5. Премолярес (premolares) – передня альвеолярна точка, знаходиться на ростральному краї комірки 1-го премоляра.

6. Корпус (corpus) – точка тіла НЦК, лежить на середині висоти тіла НЦК на рівні 3-го премоляра і 1-го моляра.

7. Молярес (molares) – бічна альвеолярна точка, лежить на латеральному краї комірки останнього моляра.

Рис. 2. Мандибулометричні точки (латеральна поверхня). Макрофото. «Epson perfection V100 photo» (пояснення в тексті)

8. Постмолярес (postmolares) – задня альвеолярна точка, знаходиться на аборальному краї комірки останнього моляра.

9. Інцізура (incisura) – верхня вирізкова точка, знаходиться у найглибшій ділянці нижньощелепної вирізки.

10. Конділоідеус латералес (condiloideus laterales) – бічна виросткова точка, лежить на бічному краї нижньощелепної голівки.

11. Конділоідеус аборалес (condiloideus) – задня виросткова точка, знаходиться на задньому краї нижньощелепної голівки.

Рис. 3. Мандибулометричні точки (медіальна поверхня). Макрофото. «Epson perfection V100 photo» (пояснення в тексті).

12. Корonoідеус (coronoideus) – вінцева точка, лежить на вершині вінцевого відростку НЩК.

13. Форамен (foramen) – розташований на нижньому краї нижньощелепного отвору.

14. Інцізура вентраліс (incisura ventralis) – нижня вирізкова точка, знаходиться в ділянці перетину нижнього краю гілки НЩК і перпендикуляра, проведеного від верхньої вирізкової точки.

15. Мандибула ангуле (mandibular angula) – розташованій на аборальному краї проведеної горизонталі через точку 6 (корпус).

Абсолютні мандибулометричні параметри (рис. 4-5):

1. Різцева проекція – відстань між лівою (2) та правою (2а) точками інцізіве.

2. Підборідна проекція – відстань між лівою (3) і правою (3а) точками ментале.

3. Премолярна проекція – відстань між лівою (5) і правою (5а) точками премолярес.

4. Щовна довжина – відстань між точками погоніон (1) та сутура (4).

5. Молярна проекція – відстань між лівою (8) і правою (8а) точками молярес.

6. Міжгілкова ширина – відстань між лівою (13) та правою (13а) точками форамен.

7. Міжвиросткова ширина – відстань між лівою (10) та правою (10а) точками конділоідеус латералес.

8. Міжвінцева ширина – відстань між лівою (12) та правою (12а) точками корonoідеус.

9. Діастемна проекція – відстань між точками інцізіве (2) та премолярес (5).

10. Різцево-премолярна проекція – відстані між точками погоніон (1) та премолярес (5).

11. Різцево-постмолярна проекція – відстань між точками погоніон (1) та постмолярес.

12. Кутня коміркова довжина – відстань між точками премолярес (5) і постмолярес (8).

13. Висота гілки НЩК – відстань між точками (10) та (14).

14. Вінцево-виросткова проекція – відстань між точками корonoідеус (12) та конділоідеус аборале (11).

15. Ангулярна проекція – відстань між точками конділоідеус (12) та мандибула ангуле (15).

16. Висота тіла – відстань між верхнім та нижнім краями тіла НЩК на рівні між комірками 3-го премоляра і 1-го моляра.

17. Товщина тіла – відстань між щічкою та губною поверхнями тіла НЩК на рівні точки корпус (6).

18. Товщина гілки – відстань між латеральною і медіальною поверхнями гілки НЩК на рівні точки форамен (13).

19. Молярно-вінцева проекція – відстань між точками постмоляре (8) та корonoідеус (12).

20. Проекційна довжина – відстань між точками погоніон (1) та інцізура (9).

21. Інцізівно-постмолярна проекція – відстань між точками інцізіве (2) та постмолярес (8).

Таким чином, результатом проведених теоретично-експериментальних досліджень в цілому на нижній щелепі великої рогатої худоби нами визначено якісні мандибулярні параметри та кількісні

мандибулярні параметри (15 мандибулярних точок, а на їх основі розроблено 21 вимірів). Перспективами подальших досліджень буде визначення інформативності як якісних, так і кількісних мандибулярних параметрів для краніологічної діагностики віку і статі великої рогатої худоби.

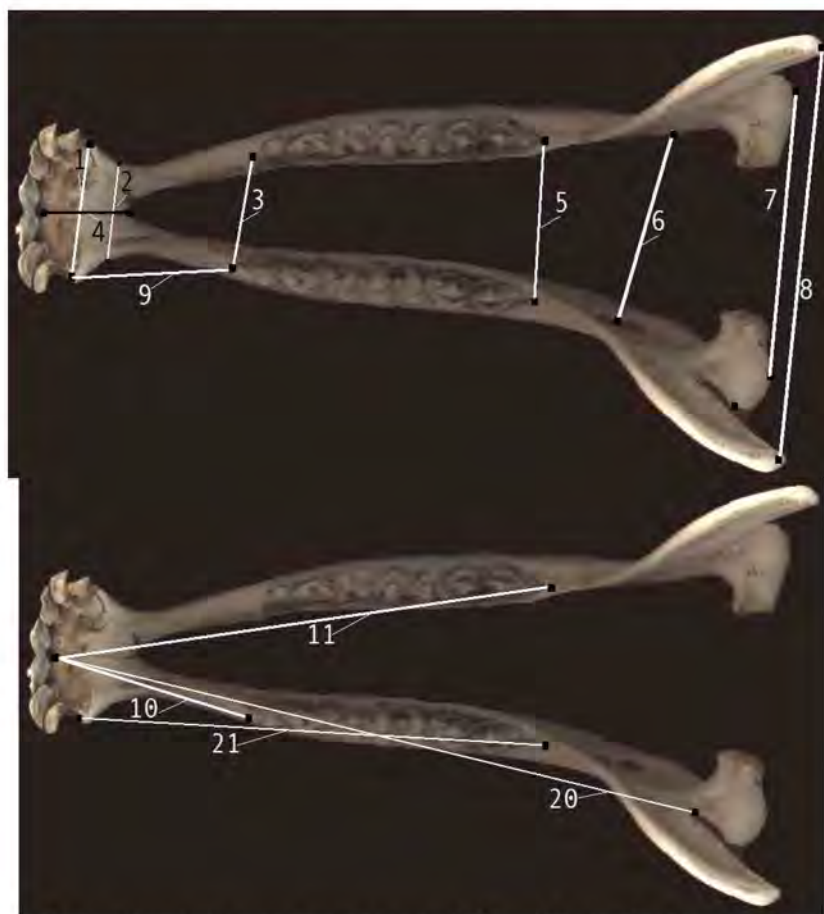

Рис. 4. Мандибулярні виміри (дорсальна поверхня). Макрофото: «Epson perfection V100 photo»
(пояснення в тексті)

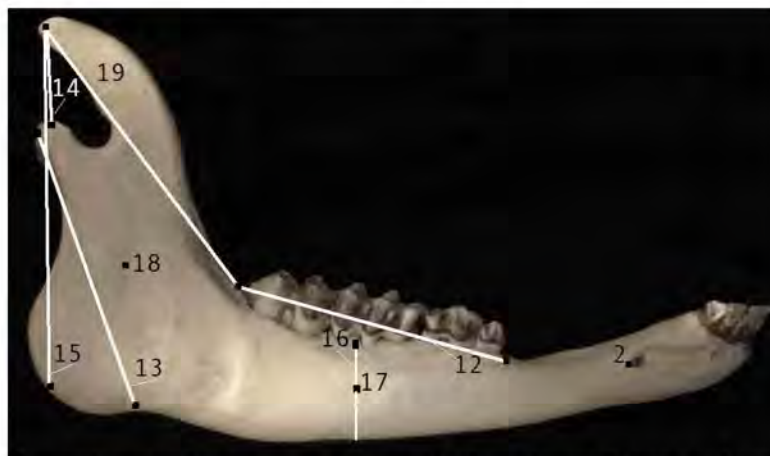

Рис. 5. Мандибулярні виміри (латеральна поверхня). Макрофото: «Epson perfection V100 photo»
(пояснення в тексті)

Висновки

1. Визначений комплекс остеоскопічних і остеометричних методів дослідження нижньої щелепи великої рогатої худоби дозволяє встановити ряд особливостей її будови в залежності від виду та статі і може бути рекомендований для застосування в остеологічній експертизі.
2. Серед комплексу визначених остеометричних параметрів нижньої щелепи за ступенню інформативності можна виділити інформативні і малоінформативні критерії. Інформативні остеометричні критерії можуть бути основою для розробки способу визначення віку і статі великої рогатої худоби.
3. Результати дослідження нижньої щелепи великої рогатої худоби, отримані під час застосування вищезгаданих остеологічних методик, будуть покладені в основу створення комп'ютерної програми «Mandibula-Cattle».

Література

1. Яценко І. В. Кістковий матеріал як об'єкт судово-ветеринарної експертизи / [І. В. Яценко, О. М. Гетманець, М. М. Бондаревський та ін.] // VII Міжнародний конгрес спеціалістів ветеринарної медицини. – Київ, 2009. – С. 145-150.
2. Роговский П. Я. Определение видовой принадлежности мяса зайца, кролика, домашнего кота и нутрии по анатомическому строению костей / П. Я. Роговский, Н. С. Репецкий // Морфологические особенности домашних млекопитающих : Сб. науч. тр. – Киев, 1984. – С. 31-41.
3. Яценко І.В. Структурні параметри скелета ссавців як об'єкти судово-ветеринарної експертизи при визначенні видової належності біологічного матеріалу : автореф. дис. ... доктора вет. наук / І.В. Яценко. – Харків, 2009. – 38 с.
4. Гаврилін П. М. Особливості структурно-функціональних змін у кістковій системі телят протягом перших 30 днів життя / П. М. Гаврилін // Науковий вісник НАУ. – К., 1999. – Вип. 16. – С. 30-33.
5. Алексеев В. П. Остеометрия : Методика антропологических исследований / В. П. Алексеев. – М. : Наука, 1966. – 252 с.
6. Сперанський В. С. Основы медицинской краниологии / В. С. Сперанський. – М. : Медицина, 1988. – 288 с.
7. Пашкова В. И. К вопросу о сравнительно-анатомической диагностике видовой принадлежности костей в судебно-медицинском отношении / В. И. Пашкова // Судебно-медицинская экспертиза. – 1962. – № 4. – С. 27-30.
8. Пашкова В. И. К вопросу об анатомо-морфологическом дифференцировании костей человека и животных в судебно-медицинском отношении / В. И. Пашкова // Тезисы докл. к XI расш. конф. Ленингр. отд. ВНОСМ и к научн. сессии ин-та судебной медицины МЗ СССР. – Л., 1961. – С. 169-170.
9. Bartosiewicz L. Skull formation in long horned cattle the Hungarian Grey / L. Bartosiewicz // Tecchiati, U., Sala, B. (eds.) Archaeozoological studies in honour of Alfredo Riedel. – 2005. – P. 303-312.
10. Grigson C. The craniology and relationships of four species of Bos / C. Grigson // Basic craniology: *Bos taurus* and its absolute size. Journal of Archaeological Science. - 1974. P. 353-379.

ОСТЕОСКОПИЯ И ОСТЕОМЕТРИЯ НИЖНЕЙ ЧЕЛЮСТИ КРУПНОГО РОГАТОГО СКОТА ДЛЯ ЗАДАНИЙ СУДЕБНО-ВЕТЕРИНАРНОЙ ЭКСПЕРТИЗЫ

Яценко И.В., д.вет.н., профессор, академик АН ВО Украины, бакалавр права,
судебно-ветеринарный эксперт, yacenko-71@yandex.ru,
Шевченко К. А., аспирант

Харьковская государственная зооветеринарная академия, г. Харьков

Анотация. Проанализировано информативность параметров остеологических исследований нижней челюсти крупного рогатого скота (остеоскопия, остеометрия). Установлено, что указанные костные органы являются информативным материалом для определения возраста и пола животного и могут быть положены в основу разработки компьютерных технологий экспертных исследований.

Ключевые слова: судебная ветеринарная экспертиза, нижняя челюсть, крупный рогатый скот, методика, остеоскопия, остеометрия.

OSTEOSCOPE AND OSTEOOMETRY LOWER JAW CATTLE FOR JOBS FORENSIC VETERINARY EXAMINATION

Yatsenko IV, d.vet.n., Professor, Academician of Sciences of Ukraine PO, LLB,

forensic-veterinary Expert, yacenko-71@yandex.ru,

Shevchenko K. A., a post-graduate student

Kharkiv Stat Zooveterinary Academy, Kharkiv, Ukraine

Summary. Analyzed informative parameters at theologic studies of the lower jaw cattle (osteoscope, osteometry). Determined that these bone authorities are informative material to determine the age and sex of the animal and can be put in a basis of development of computer technologies of expert studies.

Key words: judicial veterinary examination, the lower jaw, cattle, methodology, osteoscope, osteometry.

УДК 619:340.66 (075.8)

РЕАЛІЗАЦІЯ ПОЛОЖЕНЬ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ЗАХИСТ ТВАРИН ВІД ЖОРСТОКОГО ПОВОДЖЕННЯ» ПРИ ПРОВАДЖЕННІ СУДОВО-ВЕТЕРИНАРНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Зон Г.А., к.вет.н., професор, zon_g@mail.ru

Сумський національний аграрний університет, м. Суми

Сорокова В.В., к.вет.н., доцент, viktoriya_sorokova@mail.ru

Полтавська ДАА, м. Полтава

Анотація. В роботі надано аналіз сучасної законодавчої бази України щодо захисту тварин від жорстокого поводження та реалізація цих положень при провадженні судово-ветеринарної експертизи. Показано необхідність підвищення рівня професіоналізму спеціалістів ветеринарної медицини, в першу чергу патологоанатомів, з метою якісного провадження судово-ветеринарної експертизи.

Ключові слова: судово-ветеринарна експертиза, жорстоке поводження з тваринами.

Актуальність проблеми. Одним із важливіших критеріїв приналежності до європейської цивілізації є ставлення до тварин. В Європейській конвенції «Про захист домашніх тварин» 1987 р., яку підписали 22 держави Європи, зазначається, що «ніхто не має завдавати тварині непотрібного болю, страждань або шкоди» (п.1 ст.3).

Проголошення курсу на європейську інтеграцію України передбачає не тільки зближення вітчизняного законодавства з правом Євросоюзу, але й реальне впровадження в життя його принципів і норм, а також суттєві зміни в правовій культурі населення [7]. Це значною мірою стосується проблеми ставлення суспільства в цілому і реагування правоохоронних органів на численні випадки жорстокого поводження з тваринами.

З прийняттям Закону України «Про захист тварин від жорстокого поводження» 21 лютого 2005 року фактично сформований остаточно новий правовий інститут, зв'язаний з поводженням з домашніми тваринами. Раніш ці відносини регулювалися окремими нормами адміністративного і почасти кримінального права в частині, зв'язаної з кримінальною відповідальністю за жорстоке поводження з тваринами. Закон вперше в Україні створив комплексну правову основу для діяльності органів державного управління, місцевого самоврядування, правоохоронних органів і громадських організацій у сфері охорони тварин. В Законі визначено як базовий принцип – наявність у тварин природних прав, причому у всіх тварин, поза залежності, домашні чи дикі. Цей принцип є підставою захисту тварин від страждань і загибелі внаслідок жорстокого поводження з ними [2].

В той же час Закон не враховує всіх реалій, пов'язаних з жорстоким поводженням з тваринами.

Завданням дослідження було проаналізувати законодавчу базу України з метою її оцінки та гармонізації з європейським законодавством щодо гуманного ставлення до тварин та реагування суспільства на жорстоке поводження з ними.

Матеріал та методи дослідження. Дослідженню підлягала сучасна законодавча база України стосовно всебічного захисту прав тварин від жорстокого поводження та її використання при провадженні судових справ.

Результати дослідження. Аналіз правових відносин, що склалися на цей час в нашому